

MOŽNOST GRADNJE SAMOZADOSTNE DRUŽINSKE HIŠE Z VIDIKA NORMATIVNE UREDITVE V SLOVENIJI

THE POSSIBILITY OF BUILDING OFF-GRID FAMILY HOUSE FROM THE PERSPECTIVE OF NORMATIVE REGULATION IN SLOVENIA

Blanka Grajfoner, univ. dipl. inž. grad., univ. dipl. prav.

blanka.grajfoner@um.si

Univerza v Mariboru

Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo

Smetanova ulica 17, 2000 Maribor

Barbara Knez, univ. dipl. inž. prom.

knez.barbara@gmail.com

Matjaž Nekrep Perc, univ. dipl. inž. grad.

matjaz.nekrep@um.si

Univerza v Mariboru

Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo

Smetanova ulica 17, 2000 Maribor

Znanstveni članek

UDK 620.92:728(094.5)

Povzetek | Gradnja samozadostnih objektov ni nekaj novega, še pred dobrim stoletjem je bila pri nas običajna, in dokler nismo začeli graditi javne komunalne infrastrukture, tudi edina možnost. Zagotovitev samozadostnosti objekta je danes tehnično možna z uporabo alternativnih sistemov zagotavljanja komunalne oskrbe, tj. sistemov komunalne oskrbe, ki sledijo napredku tehnike. Tako je gradnja komunalno oskrbljenih objektov možna tudi na območjih, kjer ni (oz. ni vseh) omrežij komunalne oskrbe. V primeru obstoječe komunalne infrastrukture je treba upoštevati omejitve izvedbe samozadostnih objektov, določene z normativno ureditvijo, in tako ob pozitivnih vidikih samooskrbe upoštevati tudi možne negativne posledice samooskrbe (npr. povišanje cen zaradi neizkoriščenosti omrežja v primeru nepriključitve objektov na izgrajena komunalna omrežja itd.).

Ključne besede: samozadostna hiša, javna omrežja, obnovljivi viri, zakonodaja

Summary | Building of off-grid houses is not something new, even half a century ago it was customary in Slovenia and until we began to build public infrastructure also the only option. Ensuring self-sufficiency of an object is now technically possible by using alternative systems of ensuring utility services, i.e. public supply systems that follow the progress of technology. The construction of supplied buildings is possible even in areas where there is no (or not the whole) public supply network. In case of existing public infrastructure, it is necessary to consider restrictions for building off-grid houses determined by the normative regulation, and by positive aspects of self-sufficiency, take into account the possible negative consequences of self-sufficiency (e.g. price increases due to non-utilization of the network in case of unconnected buildings on built public networks, etc.).

Key words: off-grid house, public grids, renewable sources, legislation

1 • UVOD

Gradnja samozadostnih individualnih stanovaljskih objektov (SISO) v svetu ni nekaj novega ali neobičajnega ((Shinn, 2015), (Rothrock, 2014)). V tuji literaturi se je uveljavil izraz off-grid (Rowland, 2015) – zunaj mreže. Ta pojav lahko preučujemo kot tehnični ali sociološki izziv ((Vannini, 2014), (McMillan, 2015)) – alternativni način bivanja. Na odročnih lokacijah, kjer ni dostopa do javnih omrežij, je samozadostnost objekta nujna in običajna. Lep primer so slovenski planinski domovi (PZS, 2015).

Tudi domača stavbna dediščina dokazuje, da je bila tovrstna gradnja še pred slabim stoletjem pri nas običajna (Deu, 2001), in dokler nismo začeli graditi komunalno infrastrukturo, edina možna. Šele na prelomu prejšnjega stoletja so se objekti postopoma priključevali na različna javna omrežja (vodovodno, električno, kanalizacijsko, telefonsko, toplovodno, plinsko in kasneje še televizijsko ter omrežje za dostop do svetovnega spleta). Javna vodovodna omrežja so se iz urbanih središč pričela hitreje širiti šele v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Samooskrba s pitno vodo pa na nivoju manjših skupnosti v Sloveniji še vedno živi (Močnik, 2015).

Prav v sedanjem času smo priča nenavadnemu položaju, ko poskušamo obenem zapolniti še zadnje vrzeli v nekaterih omrežjih (odvajanje odpadne vode) in hkrati opazujemo zamiranje klasične telefonije, ki predstavlja le še manjši del govornega prometa (STA, 2015).

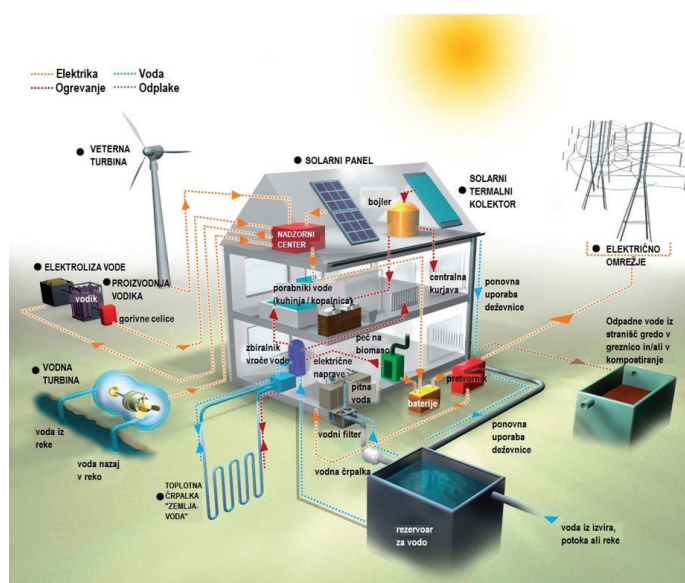
Po nekaterih napovedih bodo omrežjem fiksne telefonije sledila tudi druga velika javna omrežja. Al Gore (Magill, 2015) je nedavno napovedal, da bodo električna omrežja odveč v naslednjih 15 letih. Tudi če dvomimo o navedeni trditvi, je pridobivanje električne energije iz obnovljivih virov že v svojem tehničnem bistvu točkovno in razpršeno ter tako primerno za samooskrbo. V Sloveniji je bila 10. 12. 2015 sprejeta Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije (RS, 2015), ki določa ukrepe za spodbujanje samooskrbe z električno energijo iz obnovljivih virov energije.

Obstajajo dovršene tehnične rešitve za ogrevanje, čiščenje odpadne vode, odlično delujoči primeri samooskrbe s pitno vodo. V preteklem letu smo dobili sistem certificiranja plusenergijske hiše, ki proizvede več

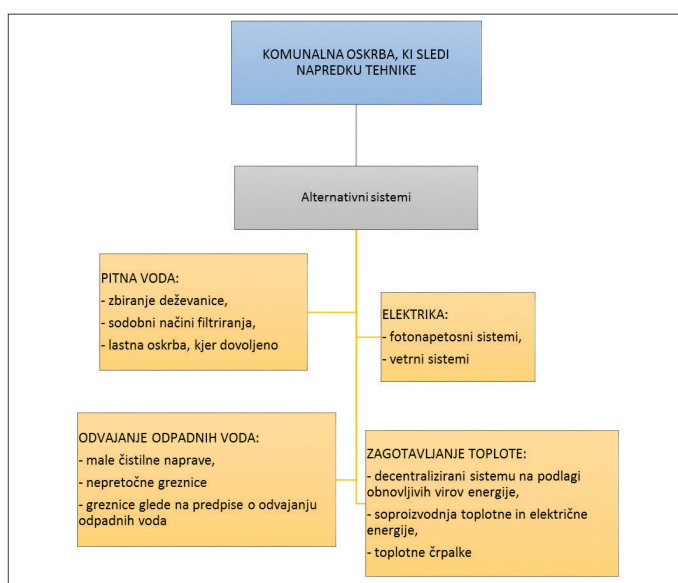
energije, kot je porabi ((Pl, 2015), (Schrieders, 2015)).

Na drugi strani pa imamo javno komunalno infrastrukturo, ki omogoča enostaven način zagotavljanja komunalne oskrbe objekta. Za njeno izgradnjo, obratovanje in vzdrževanje so potrebna finančna sredstva, ki jih prispevajo tudi odjemalci. Tako je treba pri obravnavi samozadostnih objektov ob pozitivnih vidikih izvedbe takšnih objektov preveriti tudi negativne vidike in posledice, ki jih izvedba takšnih objektov lahko prinese. Pogledati moramo, kakšne so koristi za naravo zaradi uporabe tehnično naprednih in ekološko primernih načinov izvedbe samozadostnih objektov in negativne posledice zaradi neuporabe oz. neizkoriščenosti izgrajene komunalne infrastrukture. Zagotovo pa je pri obravnavi samozadostnih objektov treba posebej obravnavati situacijo, ko je izvedba samooskrbnega objekta še vedno edina možnost zagotavljanja komunalne oskrbe, in situacijo, ko bi bila izvedba samozadostnega objekta lastna želja. V članku bomo preverili možnost gradnje SISO s stališča tehničnih možnosti (obstoja točkovnih sistemov, ki lahko kakovostno nadomestijo storitve javnih mrež) in s stališča smiselnosti ter prikazali pravno ureditev možnosti izvedbe samozadostnega objekta v Sloveniji.

2 • SAMOZADOSTEN, SAMOOSKRBen OBJEKT



Slika 1 • Prikaz možnosti samooskrbe objekta (OGD, 2015)



Slika 2 • Primeri alternativnih sistemov komunalne oskrbe po Pravilniku o projektni dokumentaciji (PPD, 2008)

V Sloveniji se uporabljajo različni termini za objekte, ki niso priključeni na javna komunalna omrežja in se zanje minimalna komunalna oskrba (MKO) zagotavlja alternativno. V literaturi lahko zasledimo termina samozadosten in samooskrben objekt. Z upoštevanjem definicije SSKJ (SSKJ, 2015) je samozadosten objekt tisti objekt, ki je zadosten samemu sebi; torej objekt, ki sam zadovoljuje svoje potrebe. Samooskrben objekt pa je tisti, ki oskrbuje sam sebe. V prispevku bomo uporabljali termin samozadosten, saj je tako poudarjeno dejstvo, da objekt sam v celoti zadosti (oskrbi) vse potrebe MKO.

MKO stanovanjske stavbe vključuje oskrbo s pitno vodo, električno energijo, odvajanje odpadnih voda in dostop do javne ceste, za druge objekte pa se določi glede na nji-

hov namen (ZGO-1, 2015). Slika 1 prikazuje možnosti za samooskrbo stanovanjskega objekta. V primeru samozadostnega objekta se MKO zagotovi na samooskrben (samozadosten) način in ne s priključitvijo na javna komunalna omrežja. V primeru, da objekt ni priključen na nobeno javno omrežje MKO, gre za (popolnoma) samozadosten objekt, če pa je priključen na določena javna omrežja MKO, na druga pa ne, lahko govorimo o delno samozadostnem objektu (npr. energetska samozadosten objekt).

2.1 Alternativni načini zagotavljanja komunalne oskrbe

V primeru samooskrbe je treba komunalno oskrbo objekta zagotavljati na način, ki sledi

napredku tehnike oz. izkazuje zadnje stanje gradbene tehnike z zagotavljanjem ekološko sprejemljivejših načinov oskrbe ob zagotavljanju izpolnjevanja predpisanih bistvenih zahtev objekta ((ZGO-1, 2015), (PPD, 2008)). Slika 2 prikazuje alternativne sisteme, ki se v skladu s Pravilnikom o projektni dokumentaciji (PPD, 2008) štejejo za komunalno oskrbo, ki sledi napredku tehnike.

Ob sistemih, ki jih prištevamo k MKO, je navedena tudi komunalna oskrba, ki sledi napredku tehnike na področju zagotavljanja toplote.

Samozadostna komunalna oskrba je možna za objekte manjših površin (slika 3) kot tudi za na videz popolnoma običajne objekte oz. SISO (slika 4).



Slika 3 • Projekt samozadostne bivalne enote, Slovenija (SBC, 2015)



Slika 4 • Samozadostna hiša, Worcestershire, Velika Britanija (CAH, 2015)

3 • PRAVNA UREDITEV SAMOZADOSTNE GRADNJE V SLOVENIJI

Ob pregledu pravne ureditve glede samozadostnih objektov je treba ločiti ureditev za primer, ko je zaradi neobstoja javnih komunalnih omrežij samooskrba edina možnost, in ureditev v primeru, ko je priključitev samozadostnega objekta na javna komunalna omrežja zaradi izgraditve le-tega že mogoča. Zaradi dograjevanja javnih komunalnih omrežij lahko namreč nastanejo spremembe pri možnosti priključitve objekta na javna omrežja.

3.1 Gradnja samozadostne stanovanjske stavbe

Pred izdajo gradbenega dovoljenja za gradnjo stanovanjske stavbe mora upravni organ preveriti, ali iz projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja izhaja, da bo zagotovljena MKO objekta (66. člen ZGO-1) (ZGO-1, 2015).

V skladu z Zakonom o stavbnih zemljiščih (ZSZ, 2002) je gradnja objektov dovoljena samo na opremljenih stavbnih zemljiščih, na zemljišču, ki ni opremljeno, pa če je tako določeno s predpisom, ali kadar posamezni priključki glede na naravo objekta niso potrebni (39. člen ZSZ). Opremljena stavbna zemljišča imajo priključek na javno vodovodno omrežje, javno kanalizacijsko omrežje (če ni dovoljena gradnja greznic), javno elektroenergetsko omrežje in dovoz na javno cesto (ZSZ, 2002). Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2015) pa določa dopustnost gradnje na neopremljenem stavbnem zemljišču tudi v primeru, ko investitor zagotovi samooskrbo objekta s posamezno vrsto komunalne opreme (tretji odstavek 72. člena).

Zaradi različnega dejanskega stanja javne komunalne infrastrukture se glede MKO objekta upoštevajo različna dokazila (slika 5). V primeru, da so omrežja MKO že izgrajena in izročena v upravljanje, se kot dokazilo za zagotovitev MKO šteje soglasje za priključitev ali soglasje k projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja. V primeru, da katero izmed omrežij MKO za stanovanjsko stavbo ni izgrajeno, pa se kot dokazilo o zagotovitvi MKO šteje dokazilo, da je to omrežje vključeno v občinski načrt razvojnih programov v okviru občinskega proračuna za tekoče ali naslednje leto, ali pogodba o opremljanju, sklenjena med investitorjem in občino. V primeru, da tudi ta možnost ni izpolnjena, pa ZGO-1 določa, da lahko investitor (ne glede na določbe prostorskega akta) zagotovi minimalno komunalno oskrbo na način, ki omogoča samooskrbo objekta in sledi napredku tehnike. Tako je v primeru, da je s prostorskim aktom določena obvezna priključitev objekta na komunalno

opremo, pa ta še ni zgrajena, pogoj za pridobitev gradbenega dovoljenja izpolnjen, če je v projektni dokumentaciji predviden alternativni način, ki omogoča samooskrbo objekta in izkazuje zadnje stanje gradbene tehnike (ZGO-1, 2015).

Določila o obveznosti priključitve na javna komunalna omrežja vsebujejo predpisi na državni ravni (zakon, podzakonski predpisi, vezani na oskrbo s pitno vodo in odvajanje komunalne odpadne vode) ter prostorski akti občin, kjer so (lahko) še določbe o obveznosti priključitve na druga javna komunalna omrežja. Tako je zakonsko določeno, da se lahko komunalna oprema za samooskrbo objekta na področju oskrbe s pitno vodo in področju odvajanja ter čiščenja komunalne odpadne vode uporablja le na območjih, ki niso opremljena s to gospodarsko javno infrastrukturo (peti odstavek 72. člena ZPNačrt (ZPNačrt, 2015)), natančnejša ureditev pa je določena še z podzakonskimi predpisi.

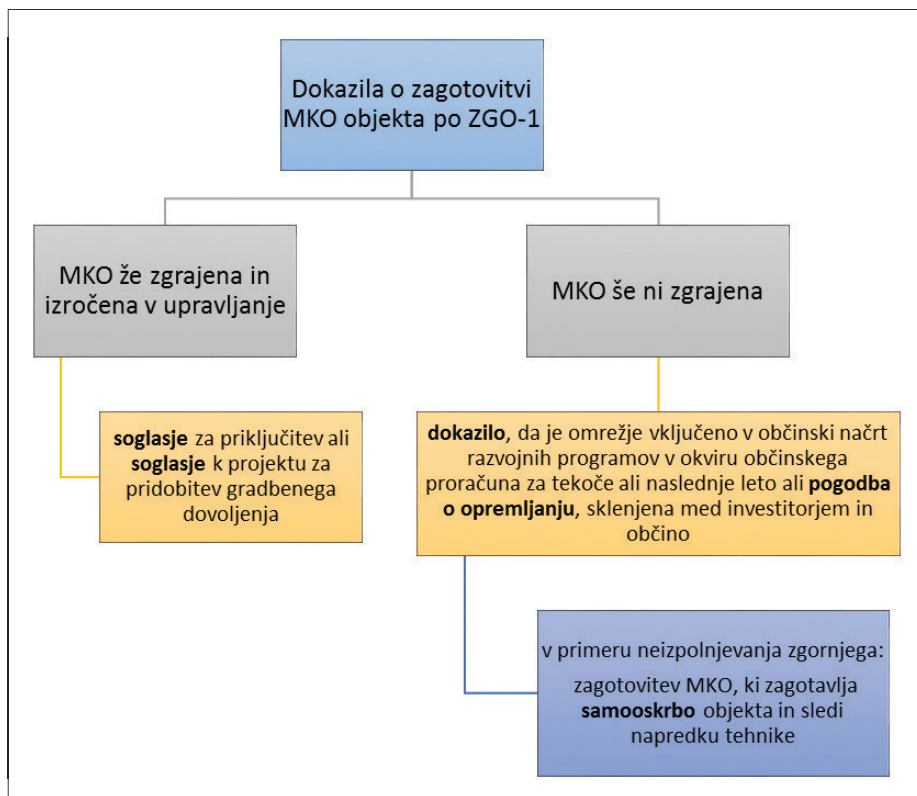
3.2 Kasnejša izgradnja omrežja MKO

V primeru, da so bili zaradi neobstoja javnih komunalnih omrežij izpolnjeni pogoji za izvedbo samozadostnega objekta, kasneje pa so bila omrežja zgrajena in je možna priključitev, pa velja, da se komunalne opreme za samooskrbo objekta na področju oskrbe s pitno vodo in področju odvajanja ter čiščenja komunalne odpadne vode po opremljanju stavbnega zemljišča z gospodarsko javno infrastrukturo ne sme več uporabljati (peti odstavek 72. člena ZPNačrt (ZPNačrt, 2015)). Dodatne omejitve in obvezo za priključitev na (tudi druga) javna komunalna omrežja po izgradnji pa vsebujejo občinski prostorski akti.

3.3 Trajni obstoj samozadostnega objekta

Samozadostni objekt je v Sloveniji torej mogoče postaviti na zemljišču, ki nima možnosti priključitve na javna omrežja MKO. Za trajno samozadosten objekt pa bi bilo treba objekt postaviti na stavbnem zemljišču, kjer tudi v prihodnosti zahtev za MKO ne bi bilo možno zagotavljati s priključitvijo na javna omrežja MKO (npr. težje dostopna območja razpršene gradnje ...) – tako pa bi dodatno prispevali k razpršeni poselitvi. Razpršena gradnja je s stališča slovenske znanosti in stroke šteta za neracionalno, med drugim tudi v estetskem pogledu, saj povzroča degradacijo kulturnih krajin (Furman Oman, 2011).

Slika 6 prikazuje primer stavbnega zemljišča na območju razpršene gradnje, kjer ni mogoče izvesti priključitve na omrežja javne MKO. Tako



Slika 5 • Dokazila, potrebna za izkazovanje izpolnjevanja pogoja zagotovitve MKO objekta pri izdaji gradbenega dovoljenja po ZGO-1 (ZGO-1, 2015)

je tukaj sicer omogočena postavitev samozadostnega objekta, ki pa ga bo treba v primeru

kasnejše opremljenosti zemljišča z javno infrastrukturo na to infrastrukturo priključiti.



Slika 6 • Primer zemljišča, kjer je mogoča gradnja samozadostnega objekta

Za Slovenijo je sicer značilna razpršenost poselitve, saj nestrnjeno poseljena območja zavzemajo kar tri četrtine celotnih naselitenih območij (Bole, 2007). Izgradnja komunalnih omrežij je zato dolgotrajen proces, ki je povezan (tudi zaradi razgibanosti terena) z velikimi

stroški. Tako je razumljiva obveza po priključitvi objektov na že zgrajena komunalna omrežja, saj v primeru samooskrbe zmogljivosti izgrajene komunalne infrastrukture ne bi bile v celoti izkoriščene, kar bi povzročilo tudi povišanje cen za preostale uporabnike komunalne infrastrukture.

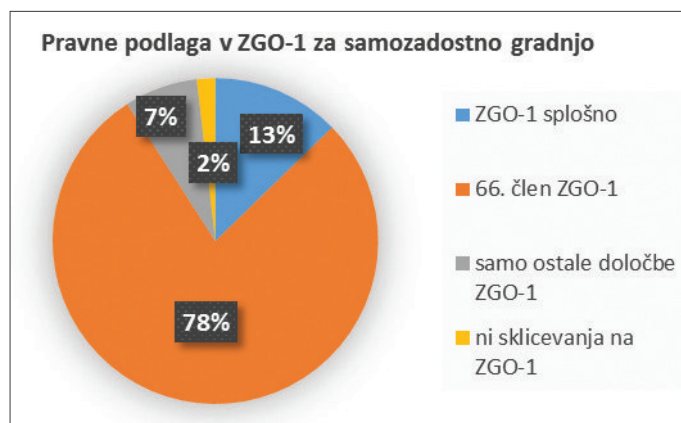
Hkrati pa je jasno, da je treba MKO objekta na območjih, kjer ni izgrajene komunalne infrastrukture, zadovoljiti na samooskrben način. Predvsem odvajanje odpadnih voda pomeni tisti element MKO, ki bo na mnogih območjih še dolgo možen le na samooskrben način.

4 • ODGOVORI PRISTOJNIH DRŽAVNIH ORGANOV

Z vprašanjem o možnostih gradnje in trajnega obstoja samozadostnega objekta smo se obrnili na pristojne organe (na 58 upravnih enot (UE) in na ministrstvo, pristojno za prostor). Odzivnost pristojnih organov je bila dobra, saj je slaba polovica (48 %) vprašanih odgovorila že v treh delovnih dneh. Slika 7 prikazuje analizo prejetih odgovorov, iz katere je razvidno, da se večina glede pravnih podlag za samozadostno gradnjo sklicuje na ZGO-1 (ZGO-1, 2015). V večinskem deležu na 66. člen ZGO-1 ali

pa na splošno na ZGO-1 (tudi ministrstvo). Dve UE sta vprašanje posredovali ministrstvu, čeprav gre za ureditev, ki bi jo zaradi obravnave pogojev za izdajo gradbenih dovoljenj morali poznati. S stališča celovitosti odgovora, ki nam poleg pogojev in omejitev za izvedbo samozadostnega objekta v času neobstoja možnosti priključitve na omrežja MKO (določbe ZGO-1) podaja tudi podlago za ureditev v primeru kasnejše opremljenosti zemljišča z javno komunalno infrastrukturo, pa nastajajo raz-

like. Polovica odgovorov je bila s stališča celovitosti odgovora pomanjkljiva (slika 8 – odgovora D in E), saj ne zajamejo omejitev za samozadostni objekt v primeru kasnejše izgradnje javnega komunalnega omrežja. Obveznosti po priključitvi na javno komunalno omrežje pa zajamejo odgovori A do C (v primeru C sicer le obveznost priključitve na omrežji za oskrbo s pitno vodo in odvajanje komunalne odpadne vode). Odgovori tako niso dovolj natančni in lahko investitorju, ki želi imeti samozadosten objekt po lastni želji (torej ne zaradi razloga neobstoja javnih omrežij MKO), prikrijejo informacijo o obveznosti kasnejše priključitve v primeru izgradnje javnih omrežij MKO.



Slika 7 • Odgovori organov – pravna podlaga v ZGO-1 za samozadostno gradnjo



Slika 8 • Odgovori organov glede pravne podlage za samozadosten stanovanjski objekt (gradnja in obstoj)

5 • SKLEP

Gradnja SISO ni nekaj novega ali neobičajnega. Stanje tehnike nedvomno omogoča samooskrbo ob izpolnjevanju bistvenih zahtev za gradbene objekte. Veljavna pravna ureditev omogoča gradnjo popolno samozadostnega objekta le na območjih, kjer javnih komunalnih omrežij ni. V tem primeru lahko zagotovimo MKO na alternativne načine, vendar ostaja obveza

priključitve v primeru kasnejše izgradnje javnih omrežij. Morebitna omilitve obvezne priključitve mora smiselno upoštevati tako pozitivne vidike samooskrbe kot tudi negativne posledice, ki bi nastopile v primeru nepriključitve objektov na obstoječa komunalna omrežja (npr. povišanje cen zaradi neizkoriščenosti omrežja, slabši nadzor nad izpusti itd.). Pri oskrbi s pitno

vodo in odvajanju ter čiščenju odpadne vode je smiselno povezovanje v omrežja vsaj na nivoju manjših skupnosti zaradi zagotavljanja kakovosti oskrbe in zanesljivosti delovanja čistilnih naprav za odpadno vodo. Samooskrba lahko spremeni tudi način razmišljanja izobraženega in ozaveščenega uporabnika in spodbuja k bolj premišljeni porabi virov. Pravkar sprejeta Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije (RS, 2015) je zagotovo korak v smeri omogočanja delne samooskrbe.

6 • DISKUSIJA

V razmislek ponujamo nekaj vprašanj. Gre pri SISO za tehnološki napredek ali nazadovanje?

Je takšen način bivanja izraz ekstremnega individualizma ali nuje preživetja, upoštevajoč pogubno ravnanje z naravnimi viri našega

planeta? Je gradnja samooskrbnih objektov družbenokoristen fenomen ali načenja civilizacijske dosežke in družbeno solidarnost?

7 • LITERATURA

- Bole, D., Petek, F., Ravbar, M., Repolusk, P., Topole, M., Spremembe pozidanih zemljišč v slovenskih podeželskih naseljih, Založba ZRC, 2007.
- CAH, The Crophorne Autonomous House, <http://www.crophornehouse.co.uk/>, pridobljeno 8. 11. 2015, 2015.
- Deu, Ž., Deu, M., Arrigler, D., Fister, P., Bogataj, J., Stavbarstvo slovenskega podeželja : značilno oblikovanje stanovanjskih hiš, Kmečki glas, 2001.
- Furman Oman, M., Gabrijelčič, P., Prepoznavanje razpršene gradnje pri pripravi občinskih prostorskih aktov, AR. Arhitektura, raziskave, številka 2, 55-66, 2011.
- Magill, B., Defecting from the Power Grid? Unlikely, Analysts Say, <http://www.climatecentral.org/news/defecting-from-the-power-grid-18891>, pridobljeno 9. 11. 2015, 2015.
- McMillan, T., The New American Life, Rodale's Organic Life, Jul/Aug 2015, Vol. 1, Issue 2, 86-99, 2015.
- Močnik, B., Za 140.000 Slovencev ni podatkov, kakšno vodo pijejo, Delo, 30. marec 2015, <http://www.delo.si/novice/slovenija/za-140-000-slovencev-ni-podatkov-kaksno-vodo-pijejo.html>, pridobljeno 7. 11. 2015, 2015.
- OGD, Off-grid-diagram, <https://coolheadsforahotplanet.files.wordpress.com/2012/03/off-grid-diagram.jpg>, pridobljeno 9. 11. 2015, 2015.
- PI, Passivhaus Institut, World's first Passive House Premium now certified, <http://passiv.de/en/>, pridobljeno 9. 11. 2015, 2015.
- PPD, Pravilnik o projektni dokumentaciji, Uradni list RS, št. 55/08, 2008.
- PZS, Planinska zveza Slovenije, Razpis za sofinanciranje projektne dokumentacije za ekološko in energetska sanacijo planinskih koč, <http://www.pzs.si/novice.php?pid=10423>, pridobljeno 6. 11. 2015, 2015.
- Rothrock, H., Sustainable housing: Emery evaluation of an off-grid residence, Energy & Buildings, 85, 287–292, 2014.
- RS, Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije, Uradni list RS, št. 97/15, 2015.
- Rowland, E., Off the Grid and Bill-Free, Natural Life, May/Jun 2015, 5–9, 2015.
- SBC, Samozadostna bivalna celica, <http://www.ee.fs.uni-lj.si/celica/index.html>, pridobljeno 8. 11. 2015, 2015.
- Schnieders, J., Feist, W., Rongen, L., Passive Houses for different climate zones, Energy & Buildings, 105, 71–87, 2015.
- Shinn, L., 400 YEARS OFF-GRID, Rodale's Organic Life, 1(2), 90–91, 2015.
- SSKJ, Slovar slovenskega knjižnega jezika, <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>, pridobljeno 30. 10. 2015, 2015.
- STA, STA, d.o.o., Ljubljana, STA: Lani v Sloveniji poslanih več kot dve milijardi sporočil SMS, <https://www.sta.si/2180328/lani-v-sloveniji-poslanih-vec-kot-dve-milijardi-sporocil-sms?q=fiksn%2Ctelefon>, pridobljeno 9. 11. 2015, 2015.
- Vannini, P., Taggart, J., Do-it-yourself or do-it-with? The regenerative life skills of off-grid home builders, Cultural Geographies, 21(2), 267–285, 2014.
- ZGO-1, Zakon o graditvi objektov (ZGO-1), Uradni list RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 14/05 – popr., 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odl. US, 126/07, 108/09, 61/10 – ZRud-1, 20/11 – odl. US, 57/12, 101/13 – ZDavNepr, 110/13 in 19/15, 2015.
- ZPNačrt, Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt), Uradni list RS, št. 33/07, 70/08 – ZVO-1B, 108/09, 80/10 – ZUPUDPP, 43/11 – ZKZ-C, 57/12, 57/12 – ZUPUDPP-A, (109/12), 76/14 – odl. US in 14/15 – ZUUJFO, 2015.
- ZSZ, Zakon o stavbnih zemljiščih (ZSZ), Uradni list RS, št. 44/97, 67/02 – ZV-1, 110/02 – ZUreP-1 in 110/02 – ZGO-1, 2002.